

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:

Three cents a copy	ПОДПИСКА: число три центи
One year \$ 7.00	На рік \$ 7.00
Six months 3.75	На пів року 3.75
Three months 2.00	На три місяці 2.00
Foreign and Jersey City Rates:	В Джерсі Сіті і Заграниці:
One year \$10.00	На рік \$10.00
Six months 5.50	На пів року 5.50
Three months 2.75	На три місяці 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Гол. "СВОБОДА": Montgomery 5-0495. Гол. У. Н. Союз: Montgomery 5-1850.

Адрес: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖІНКА СЕКРЕТАРКОЮ ПРАЦІ.

Новообраний президент викликав свого роду сензацію, коли з його кругів проголошено, що на уряд секретаря праці буде покликана міс Френсіс Перкінс, промислова комерсентка ньюйорського сейту.

І щодом зрозуміло, що та подія стала сенсаційною. Щез в історії Злучених Держав перша жінка, що стане міністром. Досі те високе й відповідальне становище не було доступним для жінки. І це є великий поступ, коли в часах найтяжчого економічного кризи притягають жінку до найвищого проводу.

Далішою сенсацією є й те, що призначається жінку до проводу департаменту праці. Ті, що звикли ще й тепер гляди на жінку старостівськими очима, певно з дива не виходять, що віддану жінку в часах найбільшого безробіття й робітничого напруження уряд, який змушений займатися проблемами, зв'язаними з працею і капіталом, дуже часто інтерв'ювати між робітниками й фабрикантами й займатися суспільними справами.

Та це, що міс Перкінс стала секретаркою праці, тільки стверджує, що жиемо в часах, у яких вже маємо цілий ряд жінок, котрі своїми студіями й своєю кількадесят-літньою суспільною працею добилися того, що визнаються на багатьох суспільних ділянках як не гірше, то не гірше, від чоловіків.

Міс Перкінс завдає новий уряд тільки своїй довголітній успішній суспільній праці. Вона зачинала свою працю з низів. Покінчивши гайскул і університет, вона віддалася далішим студіям з економіки й соціології. А разом з тим під проводом світової слави суспільної діячки, Джеймс Адамс, зачала розслідувати життя в робітничих норах по міських зауках і в той спосіб познайомила з нуждою робітників і з голодуванням робітничих дітей. А пізнання те, помагає доходити соціальної справедливості. Тому бачили її в рядах тих, що боролися за кращі умовини праці, за корості цієї праці та за кращу охорону робітничого життя.

А в часі, коли з Вашингтону виходили заповнення, що відносини поліпшуються, міс Перкінс оголошувала звіти ньюйорського сейту й доказувала, що офіційні звітлення неправдиві, бо безробіття раз-у-раз зростає, а платні зменшуються.

Все те каже, що покликання міс Перкінс на секретарку праці є розумним кроком новообраного президента. Є це призначення для жінки, яка своєю працею й наукою заслужила на таке призначення.

В. Петрин.

ХТО ВКРАВ?

(Оповідання).

В Дерних всі вірили у винуватку. Не вірили тільки Гандзі й її мама. Від хвиці, коли по відкритті крадіжки підозрювали на Савку, бо одностайно з кіними й він шез, Гандзі й її мама гадали, що злодій вбило його. Коли прийшла вість, що його арештували за кіними і з торбою вість, Гандзі троха не збожеволіла. Не вірила в його вину, та не могла збагнути, яким способом він міг зайнятися в місті разом з кіними і з торбою. Аж як вийти, що поїхав до суду і вернувшись розказав, як у Савки боронитися, що вийшов на його оборону увірнула. І її мама увірнула. Оби не сумнівалися, що їй суд увірнуло. Коли Гандзі дала чула, як скінчилися, в неї! Неначе грим ударили! Очунившись, побігла на міст з наміром скопити у воду. Та опам'яталася і не зробила сего. Прийшло їй на думку, що може ше не все пропало.

По пару днів Гандзі сказала до мамі:

— Я піду до нього до криміналу відвідати його.

— Та чого? — спитала мама. — Винен він, чи ні, то він для тебе пропав. Чейде десять років не будеш на нього ждати.

— Буду, хоч би й двадцять!

СПРАВА ГАЛИЦЬКИХ "ЛУГІВ".

(Надіслана стаття).

І. "Живий живе думає" — так і з нашим народом в Галичці. Якби окови і не кляли наші "приятелі" на нього — він все таки знаходить способи, щоб заманіфестувати, що він живе, та хоче жити і ставати на про з іншими народами.

Таких обов'язків життя яко громади, яко суспільного тіла — бачимо немамо на кождім кроці, а хоч — колиб то шло про інший нарід, не такий як наш недовго прийбтий, то і тих об'євів було би більше — то всеж таки як казав Шевченко — "ми малим ситі". Ось добре — що і це є, що є. А треба признати, що тепер є власне багато такого, чого давніше не було, що доказує, як наше громадянське життя поширюється, як воно на інтензивні зискує.

Остання акція плесбицова стала своєю обом несподівано не лиш для наших "роженків", але навіть і для наших старших діячів.

А вжеж вігоми, який викликає смерть Данилишина і Біласа в народних масах — той мотуний вігоми — став просто чимсь надзвичайним. Та подія не лиш, що нікого не приголомшила і не "відрізняла", але викликала і серед української інтелігенції і серед народних мас незвичайне зазв'язтя, незвичайний підйом духа. Цей зигину не якіс переучили студенти-академіки, але молаі робітники — шведи і купейний практикант, діти української робучої маси.

Іх характерність і відвага в обличч смерті викликає подив і у ворогів. Веруєш, склонили голови перед тим молодим мучеником за ідею, у котру так горько вони вірили.

Вігоми їх смерті бачимо не лиш в тім, що академічна молава в краю постановила задержати — на знак жалоби — від танців отих місяць, але і в постанові многих сіл, що оголосили одностайну народну жалобу.

А рівночасно мов іскра електрична прошила наші селянські маси, так не мамо громад, котрі буди досі просто розбиті і заражені хуліганською пошестю — ратом отримали з

той гідності, піднесли голови і над уське спостігання зянали до народної роботи.

І бойкот алкоголю та тютюну, який чимраз більше поширюється — є — як добре знають, "масі найсердечнісї", реакцією на ті дві смерті, котрі вже і цілий ряд польських часисів признав за великий політичний промах.

Але як звісно — кого Бог поклати хоче тому розум відбирає, а нам знову ніхто не сміє показати покорюється тому гупоту. І дай то, Господи, щоб її не перевозити, ні переносити (як каже народка поговірка), а коли не стає уже у нас самих ні охоти ні сили, то бодай користаймо з чужої гупоти, коли вона сама суне нам в руки добро, якого ми і не сподівалися. Тільки так дальше, а будучність наша!

Треба однак признати, що саме пасивне користання з чужої гупоти — було би несправедливо для нашого спасіння.

Тепер, у віці радія та літків пасивність взагалі не вистарчає. Вона впралі і в історії принесла нам велике добро, але стотрат більше добра приростає би була для нас активність. І власне активність, неспинна діяльність, заганяюча до нових і більших оствіг є характеристичною прикметою ХХ-го століття.

Тепер такі часи, що хто не бореться, хто мовчки терпить і вдовольняється тим, що має — по тім переїздить безпошадно колесниця історії і його ім'я навіть припадає на думку забути.

Це розуміють добре наші противники і тому то вони так раді, коли ми сидимо тихо та не рухаємося, коли в нас прихитяє всякий почин. А наспраки — вони дуже люті, коли бачать нашу життєздатність, нашу рухливості, коли чують, що наш нарід піднімається до гайки нагоди кінця І. Франка: "Я буду жити — бо я хочу жити!"

Наша програма в 1919 році приголомшила нас неабияк і доперва згодом почали наші інституції та товариства наново організуватися та піднісати голови. І я тут мушу нага-

дати децю про одну нашу передову організацію, а то про "Український Січовий Союз", бо він є предтечею теперішнього "Великого Лугу", котрий є тепер власне предметом горької дискусії серед української суспільності в Галичці.

"Січ" почав закладати в Галичці д-р К. Трильовський, в травні 1900 р., і вони скоро поширилися і в тіх нашій країні і на Буковині, так, що до вибуху війни в 1914 р. в самій Галичці було вже 916 січових товариств.

По балканській війні 1912 року було зяним, що Европа готується до великого воєнного розрахунку і що мусять прийти до війни передові сили Австрії і Німеччини з одного, а Росією з другого боку. До того конспіративна група Писудського приготувала при допомозі Австрії завчасу кадри чисто національного польського війська.

Чиж могли Україні байдувати та те дивитися? Трильовський отже подає статисти товариства "Українських Січових Стрільців" до львівського намісництва — але намісник, Поляк Божинський, предвидячи згорі, до чого це може довести — відкидає їх. Трильовський береться на спосіб і переказує нові статуті Писудському і особисто Божинському (в соймовій залі, "Уніі львівської") звертає на це увагу та домагається рівноправності. Божинський — професор права — не міг вже йти на це аргументу та примушення був ті статуті Українських Січових Стрільців затвердити.

Так отже з початком березня 1913 р. на основі Трильовського у Львові перше таке товариство, призначене передовсім для тамошних українських робітників та віддає його самох в руки українських соціал-демократів. Ті однак замість зявлятися всіма силами до роботи, розпочинають передовсім боротьбу компетенційну з "Українським Січовим Союзом", бо Трильовський, як отаман того Союзу, і те нове, уже чисто стрілецьке товариство поставив в його ряди. Досить — що те товариство лишилось лиш на папері. Але на шістько голів львівської "Січі", д-р Роман Дашкевич, глибоко перенявся стрілець-

кою ідеєю і оснував такі члени той "Січі", Товариство Січових Стрільців у Львові ч. II", і зявся з незвичайною енергією до роботи.

А рівночасно працювала зав'язя "Стрілецька Секція Українського Січового Союзу" під проводом Дмитра Катанам, так, що до вибуху світової війни було вже в Галичці основаних 94 товариств Українських Січових Стрільців. Та секція видала "Правильник піхотинців", уложений Писудським та Йосифом Семеником, а присяганий ними д-рови Трильовському з нагоди 50-ї річчя його уродин 1914 р. Був це перший український військовий підручник, коли поминали чотири карточки правильника для піхотинців галицького ополчення в 1849 році". Теоретично працювала багато для стрілецького руху та ког теперішній гімназійний професор Чмола, однак практично найбільше причинили і прислужилися для нього такі д-р Роман Дашкевич, чинишів "Тов. Українських Січових Стрільців у Львові, ч. II". Він є сином священника кодо Бористава, багатого власника нафтових копальнь.

Дашкевич віддав великі суми не лиш на закупку односторонь для своїх Стрільців, але й на купно крісів системи Вердана, допущених до вправ у стрілецьких товариствах. Писудський владі староства мали видавати кождому (і польському й українському) стрілецькому товариству до двох такі Вердани. Але українським січовим товариствам тих крісів так не видавали. Дашкевич не чекав на старостинську ласку, але сам закупив для своїх стрільців потрібне число Верданів, а щоб ними не дуже користувалися, вінявими обширну пивницю, — і ший учив вправ з крісами. Зрештою і Писудський (за громадські гроші, бо було багато грошей, що йому помагали) у збрів своїх стрільців у Вердані. Були це кріси великого калібру, але лиш на один нарід.

Ними узброєна Австрія з початком 70-х років мін, століття свою армію, будучи побитою Пруссакми в 1866 році на Кенігсбергу. Але тоді мали

Т. Шевченка у Львові.

Покликання з крісами охотничьими каже влада зброяти днів 3 вересня в Стрию. Зявляється їм всім тисяча, але влада стрілецька прийняє лише тисяч, а пять тисяч відсилає домі в повіті, зяняті вже Москвами.

Це подія — однаква мабути в цілій всесвітній історії, дається об'яснити лиш інтригами графа Лямезана, спольщеного Німця, нового шефа штабу львівського корпусу.

Дашкевича, що був з феху артилерії — покликує підчас мобілізації до дотичного полку і помімо старань не хотять відпустити до українського легіону. Доперва пізніше відпускають його на кілька днів до "Союзу Визволення України" у Відні. Але пливти того Союзу впадоути, Дашкевич мусить вертатися до полку, бере участь в бою на російській фронті, попадає в полон, а визволення з нього по вибуху російської революції оснує разом з Елеєм Коналовичем на Великій Україні ділянку "Січових Стрільців" — уже без додатку "українських", бож не розумілося там "самосбою". При тім легіоні організує він артилерію і стає її полковником-бригадиром, маючи під собою двадцять чотири батерії артилерії.

У тім характері бере участь в безчисленних боюх з більшевиками, а сточи в складі львівської армії — переждати по програній кампанії разом з нею до Польщі.

Вернувшись до Львова, береться знову до січової роботи.

В краю відновлює в роках 1921—1922 уже біли 50 Січей, а Дашкевич з товаришами почали видавати "Січові Вістники", улажувавши січові курси та січові свята.

Однакж та жива діяльність почала колоти "сусіди" в очі, почали денунційувати в часисах, а поступовання влади супроти "Січей" стало неприхильне і вороже.

Або Гайтишине пропав батіг? — спитала дівчина.

(Дальше буде)

Німіц вже кріси набивані заздалегідь патронами, а Австрійці набивали свої кріси ще зпереду, прибавляючи порох і кулю, "ляндшотт"!

В 1914 р. мала австрійська армія уже добрі реперіорні кріси системи Манліхера і лиш для добровольців призначала у своїх "великих розумі" — старі Вердани. Не несли вони дадено, але робили багато гукую і тим жаром збивали ворога з пантелику. Але стільки всього! З Верданими пошарпували днів 6-го серпня 1914 р. перший відділ Писудських (без нього самого) з Кракова на Кельце. Польська людність прийняла їх ворожо...

Дашкевич відбав військову вправу зі своїми стрільцями також і на полі, під "Кайзервальдом" і є з того чаша одна фотографія, що представляє цих стрільців у справленні ним односторонь та капелюхах — поміщена в "Запорожці" на 1921 рік.

Більші полєви вправ Укр. Січі. Стрільців союзовського поведу перелі в листопаді 1913 р. в присутності д-ра Трильовського обидва автори "Впорядку піхотинців" на полях під Сокалем, однак... без крісів. Тогож дня відбувалися в Сокалі академія в пам'яті козацького полковника Богдана, з рефератом про нього, витолюванням д-ром Трильовським.

По вбитті наслідника престолоа, Франца Фердинанда, Австрія висилає Сербі країно провокуючи ультимат. Війна є певна, а отаман "Українського Січового Союзу" виглядає негідно до Відні для переговорів з генеральним штабом у справі організації українського легіону. Вернувшись першого серпня 1914 р. до Львова, він стає на чолі "Боевої Управи Українських Січових Стрільців".

Покликання з крісами охотничьими каже влада зброяти днів 3 вересня в Стрию. Зявляється їм всім тисяча, але влада стрілецька прийняє лише тисяч, а пять тисяч відсилає домі в повіті, зяняті вже Москвами.

Це подія — однаква мабути в цілій всесвітній історії, дається об'яснити лиш інтригами графа Лямезана, спольщеного Німця, нового шефа штабу львівського корпусу.

Дашкевича, що був з феху артилерії — покликує підчас мобілізації до дотичного полку і помімо старань не хотять відпустити до українського легіону. Доперва пізніше відпускають його на кілька днів до "Союзу Визволення України" у Відні. Але пливти того Союзу впадоути, Дашкевич мусить вертатися до полку, бере участь в бою на російській фронті, попадає в полон, а визволення з нього по вибуху російської революції оснує разом з Елеєм Коналовичем на Великій Україні ділянку "Січових Стрільців" — уже без додатку "українських", бож не розумілося там "самосбою". При тім легіоні організує він артилерію і стає її полковником-бригадиром, маючи під собою двадцять чотири батерії артилерії.

У тім характері бере участь в безчисленних боюх з більшевиками, а сточи в складі львівської армії — переждати по програній кампанії разом з нею до Польщі.

Вернувшись до Львова, береться знову до січової роботи.

В краю відновлює в роках 1921—1922 уже біли 50 Січей, а Дашкевич з товаришами почали видавати "Січові Вістники", улажувавши січові курси та січові свята.

Однакж та жива діяльність почала колоти "сусіди" в очі, почали денунційувати в часисах, а поступовання влади супроти "Січей" стало неприхильне і вороже.

Або Гайтишине пропав батіг? — спитала дівчина.

(Далі буде)

Ст. Муравя.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Філадельфія. Па

